Ålands landskapsregering

Dokumentnamn
UTLÅTANDE

Brevnr
67 Rk1a

Ärendenr
ÅLR 2026/609

Datum
5.2.2026

Hänvisning

Riksdagens förvaltningsutskott
HaV@eduskunta.fi

Kontaktperson
Michaela Slotte

Ärende
Utlåtande över statsrådets redogörelse för den inre säkerheten (SRR 6/2025)

Allmänna synpunkter

Riksdagens förvaltningsutskott har begärt ett sakkunnigutlåtande över statsrådets redogörelse för den inre säkerheten.

Landskapsregeringen konstaterar inledningsvis att Åland nämns i redogörelsen under kap 3.7 Finland skyddar sin kritiska infrastruktur. Redogörelsen om den inre säkerheten är inte vare sig juridiskt bindande eller vägledande för landskapsregeringen. Däremot samarbetar landskapsregeringen gärna med riksmyndigheterna om skrivningar och lösningar som rör Åland. Under beredningen av redogörelsen hölls ett möte mellan landskapsregeringen, Ålands polismyndighet, inrikesministeriet och statens ämbetsverk på Åland för att inhämta landskapsregeringens och Ålands polismyndighets synpunkter.

Landskapsregeringen anser att det hade varit en fördel om det av redogörelsen hade framgått följande: Ålands självstyrelse medför att myndighetsstrukturen och lagstiftningen på Åland skiljer sig från resten av landet vilket påverkar rikets myndigheter då man samarbetar med Åland. Likaså ställer Ålands insulära läge ställer krav på särskilda lösningar för Ålands del jämfört med resten av landet. Det faktum att all skriftlig och muntlig kommunikation med självstyrelsemyndigheterna ska ske på svenska i alla lägen ställer krav på rikets myndigheter som måste beaktas då man lägger upp strukturerna för samarbete med Åland. Bristande kunskaper i svenska är en av de faktorer som försvårar utbyte av information och lägesbild mellan Åland och riket. Samtliga ovan nämnda faktorer är sådana som påverkar hur myndigheterna i riket måste planera sin verksamhet i förhållande till Åland.

Vidare önskar landskapsregeringen framföra att beredskaps- och säkerhetsfrågor är områden där rikets och självstyrelsens behörighetsområden är mycket nära sammankopplade till varandra. För att hitta juridiskt och praktiskt hållbara lösningar krävs därför ett nära samarbete redan i det skede när man inleder arbetet med allt från riskkartläggning till konkreta planer för hur man möter hot och risker. Detta samarbete

sker naturligen direkt mellan landskapsregeringen och statens myndigheter och det är viktigt att man är medveten om att statens ämbetsverk på Åland i de sammanhangen inte kan företräda självstyrelsen då man formellt sett fungerar som representant för de statliga myndigheterna på Åland.

Särskilda synpunkter beträffande polisverksamheten i landskapet

Inrikesministeriet har vid ett flertal tillfällen framfört att de uppgifter rikets polis sköter på Åland är förknippade med betydande språkliga utmaningar. Ju mer brådskande och krävande uppgifterna är, desto större är utmaningarna. I regel kan kunskaper i svenska garanteras enbart då man har kännedom om den operativa verksamheten på förhand. Det finns en stor risk att det i en brådskande eller särskilt krävande situation är svårt eller omöjligt att reservera behövliga resurser med kunskaper i svenska.

Enligt 38 § självstyrelselagen för Åland (1991:71) har rikets myndigheter en skyldighet att kommunicera med Åland på svenska och frågan är inte enbart teoretisk eftersom stora delar av personalen vid Ålands polismyndighet inte kan finska. I det fall rikets och Ålands polis samarbetar ska självstyrelselagens språkbestämmelser följas, vilket innebär att samarbetsspråket är svenska.

På grund av de språkliga utmaningarna måste samarbetet mellan Åland och riket byggas på ett sådant sätt att språkproblematiken kan hanteras. I detta sammanhang borde man vara öppen för möjligheten att i större utsträckning använda sig av gränsbevakningsväsendet som resurs på Åland i polisiära frågor. Gränsbevakningsväsendet finns redan på Åland, de kan svenska, har god lokalkännedom och är dessutom vana att samarbeta med åländska myndigheter.

Vikten av tydliga behörighets- och ansvarsområden

Landskapsregeringen konstaterar att republikens presidents förordning (2020:34) om polisförvaltningen i landskapet Åland borde uppdateras eftersom det i dag fortlöpande uppkommer tolkningsfrågor som är svåra att lösa. Detta leder till oklarheter rörande behörighetsfördelningen mellan Ålands polis och riket polis.

För att arbetet med att förbättra den inre säkerheten ska kunna utvecklas effektivt också i landskapet Åland måste behörighets- och ansvarsfördelningen mellan landskapets och rikets myndigheter är tydliga och klara. Detta gäller också mellan statliga myndigheter som till någon del ansvarar för säkerheten i landskapet. Ålands polismyndighet ansvarar för störningssituationer i landskapet medan rikets polis ansvarar för situationer relaterade till rikets säkerhet. Olika säkerhetslägen föranleder förändringar inom ansvarsfördelningen på ett sätt som inte existerar i riket.

För information rörande Ålands polismyndighets syn på redogörelsen för den inre säkerheten behöver utskottet begära yttrande av Ålands polismyndighet.

Minister Ingrid Zetterman

Rättschef Michaela Slotte